

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta. Lakiehdotuksella pyritään siihen, että metsätaloudellisissa toimenpiteissä otettaisiin huomioon kasvaviin puihin kohdistuva hyönteis- ja sienituhojen vaara ja että tällaisten tuhojen syntymisen ja leviämisen ehkäisemiseksi suoritettaisiin tarpeelliset toimenpiteet.

Hyönteistuhojen ehkäisemiseksi olisi puutavaran omistaja velvollinen huolehtimaan, että ainespuun mittavaatimukset täyttävä tuore havupuutavara joko tiettyyn määräaikaan mennessä kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai väli-varastosta taikka tehdään muulla tavoin vaarattomaksi. Maanomistajan velvollisuudeksi säädettäisiin myrskyn, lumen, metsäpalon tai muun tuhonaiheuttajan vahingoittamien havupuiden poistaminen tai vaarattomiksi tekeminen silloin kun tällaisia puita esiintyy metsässä merkittävästi. Velvollisuutta toimenpiteiden suorittamiseen ei kuitenkaan olisi silloin kun ne muodostuvat kustannuksiltaan tai muutoin kohtuuttomiksi.

Laajan metsätuhon leviämisen tai syntymisen ehkäisemiseksi voisi maa- ja metsätalousministeriö määrätä vaara-alueen maanomis-

tajat poistamaan metsästä puita tai suorittamaan muita torjuntatoimenpiteitä. Tällaisissa tapauksissa korvattaisiin maanomistajalle toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset valtion varoista, ja toimenpiteistä aiheutuneen muun vahingon korvaamiseksi voitaisiin myöntää avustusta.

Lain täytäntöönpanon ylin johto ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Lain noudattamista valvoisivat muiden kuin valtion omistamien maiden osalta metsälautakunnat. Puutavaran omistajan tai maanomistajan niskoittellessa voisi metsälautakunta velvoittaa asianomaisen suorittamaan tarpeelliset toimenpiteet ja asettaa uhkasakon tai teettämishuonon sekä tarvittaessa teettää toimenpiteet asianomaisen kustannuksella. Mikäli laiminlyönnin seurauksena syntyisi merkittävästi vahinkoa toisen metsään, olisi puutavaran omistaja tai maanomistaja velvollinen korvaamaan vahingon.

Ehdotettava laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991. Esitys liittyy vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen ja se tulisi käsitellä tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Metsävaroihin perustuva tuotanto on maamme taloudellisen kehityksen ylläpitäjänä kes-

keisen tärkeä. Luonnonolosuhteet huomioon ottaen on metsävarojen kehittäminen ja hyödyntäminen edennyt Suomessa poikkeuksellisen pitkälle.

Metsien taloudellisen käytön kannalta haitalliset tuhonaiheuttajat ja erilaiset metsätuhot kuuluvat pääosaltaan metsäekosysteemin kehi-

tystä säätelevään luonnonjärjestelmään. Lisä-
täessä metsien käyttöä puuraaka-aineen tuotta-
miseen joudutaan metsätalouden eri toimenpi-
tein puuttumaan metsäekosysteemin luontai-
seen kehitykseen ja samalla vaikutetaan erilai-
sten tuhojen esiintymiseen. Luonnonjärjestel-
mään vaikutetaan myös suojaamalla vanhoja
koskemattomia metsiä niitä uudistavilta luon-
nonkuloilta. Ihmisen toiminnoista syntyvät il-
man epäpuhtaudet aiheuttavat sekä välittömiä
tuhoja että metsien luontaista kestokykyä alen-
tamalla niiden altistumista erilaisille luonnon-
tuhoilte.

Hakkuutoiminnassa tapahtuneen kehityksen
sekä metsäteollisuuden tuotantoprosessin
muutoksen seurauksena ovat puutavaran hak-
kuut vähitellen muodostuneet ympärivuotisiksi.
Puutavaran metsäkuorinnasta on käytän-
nöllisesti katsoen kokonaan luovuttu. Kuorel-
lista tuotetta puutavaraa, jossa kasvaville puil-
le vahinkoa aiheuttavat kaarnakuoriaiset voi-
vat lisääntyä, säilytetään suojaamattomana
metsässä ja teiden varsilla sekä varastoissa yli
kesäkauden. Tästä johtuen kaarnakuoriaiskan-
nat ovat monin paikoin niin suuret, että ne
aiheuttavat jatkuvia kasvutappioita varsinkin
mäntymetsissä, ja vaara laajojen hyönteistuhon
syntymiseen on lisääntynyt.

Puustoa merkittävässä määrin vahingoitta-
vat myrskyt eivät ole Suomessa harvinaisia.
Erityistoimenpiteitä on tarvittu mm. vuosien
1975, 1978, 1982, 1984 ja 1985 myrskyjen
jälkeen. Myös lumi ja pakkas ovat aiheutta-
neet ajoittain puustovauriota. Hyönteistuhon
leviämisvaara on tällaisten tuhojen jälkeen ai-
na erittäin suuri. Suomessa ei kuitenkaan tois-
taiseksi ole syntynyt myrskytuhojen seuraukse-
na niin merkittäviä kaarnakuoriaistuhoja, kuin
esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa 1970-luvulla
valtaantpäässeet tuhot olivat.

Metsän neulas- ja lehtituhoja aiheuttavia
hyönteisiä on Suomessa useita ja niiden esiinty-
minen varsin yleistä. Tavallisesti esiintymiset
ovat paikallisia ja lyhytaikaisia ja vahingot
rajoittuvat ohimeneviin kasvutappioihin.
Ajoittain sattuvissa joukkoesiintymissä voi tu-
ho kuitenkin laajentua ja kohdistua samalle
alueelle useana vuonna peräkkäin tai kehittyä
muutoin niin ankaraksi, että osa puustosta
kuolee. Erityisesti männikoissä ovat tällaisen
tuhotilanteen synnyttyä vaarana ytimennäver-
täjien aiheuttamat seuraustuhot.

Varttuneiden metsien merkittävin tuhosieni
on pääasiassa Etelä-Suomessa esiintyvä juuri-

kääpä, joka aiheuttaa kuusella tyvilahoa ja
männyllä tyvitervastautia. Tyvilaho on yleisty-
nyt yli-ikäisissä rehevien maiden kuusikoissa ja
tyvitervastauti harjumaiden vanhoissa männi-
köissä sekä männyn istutustaimikoissa. Suu-
rimpana syynä taudin lisääntymiseen pidetään
kesäaikaisia hakkuita, jolloin tauti pääsee is-
keytymään puihin runko- ja juurivaurioiden
kautta tai tuoreiden kantopintojen ja juuriyh-
teyksien kautta maaperään. Metsikköön levi-
tyään sieni muodostuu krooniseksi tuhoni-
heuttajaksi, jota ei voida hävittää. Saastunei-
den alueiden toisen sukupolven kuusikoissa
tuhon voi esiintyä jo nuorissakin puissa.

Lähinnä nuorissa männikoissä esiintyvän
männynversosyövän aiheuttamat tuhot lisään-
tyivät voimakkaasti 1980-luvun alkupuolella.
Tuhon on esiintynyt yleisimmin harventamat-
tomissa, lannoitetuissa sekä paikalle sopima-
tonta alkuperää olevissa istutusmännikoissä.
Ilman epäpuhtauksien metsän kasvukuntaa
heikentävällä vaikutuksella on myös oletetta-
vaa yhteyttä männynversosyöpätuhon yleisty-
miseen. Männynversosyöpä lisääntyy erityisesti
kylmien ja sateisten kasvukausien jälkeen.
Männynversosyöpä muodostuu männikoille tu-
hoisaksi vasta usean peräkkäisen kasvukauden
ollessa epädullisen kylmiä. Tuolloin se saattaa
levitä myös varttuneisiin metsiköihin. Toisaalta
yksikin suotuista kasvukausi voi pysäyttää tau-
din leviämisen, kuten viime vuosina näyttää
tapahtuneen.

Metsämme ovat toistaiseksi välttyneet usei-
sa metsätalousmaissa sattuneilta laaja-alaisilta
ja pitkäaikaisilta metsätuhoilta. Tärkeimpänä
syynä muun muassa myrskytuhojen jälkeisiltä
seuraustuhoilta välttymiseen on pidettävä sitä,
että vahingoittunut puusto on kyetty pääosin
korjaamaan ennen kuin hyönteiset ovat ehti-
neet siinä lisääntyä. Lisäksi on käynyt niin,
että sääolot pahimpia myrskytuhoja seurannei-
na kesinä eivät ole olleet erityisen suotuisia
tuhohyönteisten lisääntymiselle. Puustolle suo-
tuisat kasvukaudet ovat pysäyttäneet männyn-
versosyövän leviämisen ja elvyttäneet pakkasen
vaurioittamaa puustoa.

Kenties siitä johtuen, että suurtuhoilta on
toistaiseksi välttytty, ei maassamme metsävaro-
jen keskeisestä merkityksestä huolimatta ole
syntynyt useissa maissa voimassa olevan kal-
taista lainsäädäntöä metsätuhon torjunnasta.
Tarve tällaisen lainsäädännön aikaan saami-
seen on tullut ajankohtaiseksi muun muassa
seuraavista syistä:

— Metsätalouden viimeaikainen kehitys, lähinnä puunkorjuumenetelmissä tapahtunut muutos ja muutoinkin tehostunut metsätalous sekä yli-ikäisten metsien samanaikainen lisääntyminen, on aiheuttanut sen, että hyönteis- ja sienituhojen määrä ja leviämiskaava on entisestään kasvanut.

— Hakkuumäärät ovat edelleen lisääntymässä ja puunkorjuumenetelmät edellyttävät jatkossakin ympärivuotisia hakkuuta ja teollisuuden tuotantoprosessit tuoretta puutavaraa. Huolimatta tehostetusta koulutuksesta ja tiedotuksesta sekä puukaupan sopimusehtoihin sisällytetyistä suosituksista ei tuoreen havupuu-tavaran kesäaikainen varastointi metsässä ja teiden varsilla ole viime vuosina vähentynyt.

— Puunkorjuun koneellistuksessa metsien harvennuskierro pitenee ja pienien puumäärien korjuu tulee entistä vaikeammin järjestettäväksi ja siten on olemassa vaara, että elinvoimallaan heikkoa tai vahingoittunutta puustoa, jossa hyönteis- ja sienituhot voivat merkittävästi lisääntyä, jää enenevässä määrin metsään.

— Ilman epäpuhtauksien alentaessa metsien vastustuskykyä on mahdollisuus hyönteis- ja sienituhojen sekä bakteerien, virusten ja muiden pieneliöiden aiheuttamien uudentyyppisten tuhojen syntymiselle aiempaa suurempi. Erityisesti silloin, kun sääolosuhteet ovat tuhon leviämiseen suotuisat eikä tuhojen ennaltaehkäisemiseen ole kiinnitetty riittävä huomiota, voivat tuhot kehittyä suurтуhoiksi.

— Puutavaran ja metsänviljelyaineiston tuonnin monipuolistuessa lisääntyy mahdollisuus uudentyyppisten tuhoonaiheuttajien maahantuloon.

Metsätuhojen torjunnan tavoitteeksi tulisi asettaa, että myös lainsäädännöllisin keinoin vaikutettaisiin metsässä tapahtuvien toimintojen suorittamiseen siten, että kasvaville puille vahinkoa aiheuttavat metsätuhot ja niiden leviämisen vaara nykyisestä pieneneisi. Tässä suhteessa tulisi tehostaa erityisesti hyönteis- ja sienituhojen torjuntaa, mutta myös bakteerien, virusten ja muiden eliöiden aiheuttamien metsätuhojen torjuntaan tulisi varautua.

1.2. Keinot

Hyönteistuhojen torjunnan kannalta on tärkeää, että sellainen hakattu puutavara tai vahingoittunut puusto, josta metsätuhoja aiheuttavat hyönteiset voisivat merkittävästi levitä,

poistetaan metsästä tai tehdään muutoin vaarattomaksi. Vaikka tätä ei ulotettaisikaan tapauksiin, joissa toimenpiteet muodostuvat kustannuksiltaan tai muutoin kohtuuttomiksi, vähennettäisiin täten tuntuvasti tuohyönteiskantojen lisääntymistä.

Tuhotilanteesta riippuen saattaa myös esiintyä tarvetta ehkäistä sienituhota hakkuiden ja taimikonhoitotöiden yhteydessä sekä hyönteisten lisääntymistä taimikonhoito- ja raivauspuussa. Ehkäisevistä toimenpiteistä tulisi viranomaisten voida antaa tarvittaessa määräyksiä.

Metsätuhojen esiintymisen ja leviämisen seuranta tulisi tehostaa, jotta laajan metsätuhoon uhatessa voitaisiin ryhtyä välittömiin torjuntatoimenpiteisiin. Tällaisissa tuhotilanteissa tulisi viranomaisille antaa valta määrätä, mihin toimenpiteisiin maanomistajan tulee metsässään ryhtyä. Toimenpiteistä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset ja vahingot tulisi voida korvata valtion varoista.

Lain edellyttämien toimenpiteiden laiminlyönnistä tulisi säätää rangaistus ja laiminlyönnillä aiheutetusta vahingosta korvausvelvollisuus. Todettuihin laiminlyönteihin tulisi voida puuttua myös siten, että viranomaiset voisivat velvoittaa asianomaisen suorittamaan tarpeelliset toimenpiteet sekä asettaa velvoitteiden tehosteeksi uhkasakon tai teettämisuhan.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Lainsäädäntö

Voimassa olevan kasvinsuojelulain (127/81) säädöksiä noudatetaan myös metsäpuiden suojelemiseksi kasvintuhoojilta. Lain 1 §:n mukaan kasvintuhoojia ovat sellaiset eläimet, virukset ja muut eliöt, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa kasveille tai niistä saataville tuotteille. Lain täytäntöönpanosta on annettu tarkempia säännöksiä kasvinsuojeluasetuksella (442/82) ja asetuksella kasvintuhoojien maahan kulkemisen estämisestä (173/81). Kasvinsuojeluviranomaisina toimivat maatilahallitus ja maatalouspiirien maataloustoimistot.

Kasvinsuojeluasetuksessa säädetään niistä kasvintuhoojista, joiden torjumiseksi voidaan ryhtyä kasvinsuojelulain mukaisiin toimenpi-

teisiin. Vaikka asetuksessa olevaan luetteloon ei sisällykään yhtään metsäpuille vahinkoa aiheuttavaa kasvintuhoojaa, voidaan maatilahallituksen päätöksellä ryhtyä tarvittaessa kasvin-suojelulain mukaisiin toimenpiteisiin tällaistakin kasvintuhoojaa vastaan.

Asetuksessa kasvintuhoojien maahankulkeutumisen estämisestä säädetään niistä kasvintuhoojista, joiden saastuttamien kasvien tai kasvinosien maahantuonti on kielletty. Lisäksi asetuksessa säädetään muista kasvinsuojeluun liittyvistä tuontikielloista, tuonnin ehdoista sekä tarvittavista kasvien terveystodistuksista ja tuontiin liittyvistä tarkastuksista. Asetuksessa oleviin luetteloihin sisältyy myös useita metsäpuille vahingollisia kasvintuhoojia. Lisäksi maatilahallitus voi tarvittaessa määrätä vahingolliseksi katsottavan kasvintuhoojan saastuttaman tavarantuohtikieltoon, vaikkei kasvintuhoojaa ole luettelossa mainittukaan.

Kasvinsuojelulain sekä kansainvälisen kasvinsuojelusopimuksen ja sen voimaansaattamisesta annetun asetuksen (287/61) edellyttämien toimenpiteiden hoitaminen on metsätalouden osalta järjestetty siten, että kasvinsuojeluviranomaiset voivat tarvittaessa pyytää asiantuntijapua metsäntutkimuslaitokselta sekä käyttää metsätalouteen liittyvissä tehtävissä apuna maa- ja metsätalousministeriön erikseen määrittämiä henkilöitä.

Metsänviljelyaineiston kaupasta annetussa laissa (684/79) on säädetty, että metsähallitus voi kieltää sellaisen metsänviljelyaineiston tuonnin, joka ei todennäköisesti sovellu Suomessa viljeltäväksi. Tuontiin liittyvien kasvinsuojelullisten näkökohtien osalta noudatetaan kuitenkin kasvinsuojelulakia. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä metsänviljelyaineiston kaupasta (1036/87) on mm. määrätty, ettei kaupan kohteena olevassa metsänviljelyaineistossa saa olla elinvoimaa heikentäviä kasvi-tauteja tai kasvintuhoojia.

Useissa maissa on yleisten kasvinsuojelusäännösten ohella voimassa erityissäännöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat toimenpiteitä metsätuhojen ehkäisemiseksi. Niinpä Ruotsissa on asiasta otettu metsänhoitolakiin säännös, jonka mukaan viranomaiset voivat antaa velvoittavia määräyksiä metsätuhojen torjumiseksi tehtävistä toimenpiteistä. Näitä määräyksiä voidaan antaa, milloin tuhohyönteisten joukkolisääntymisen vaara on olemassa. Lisäksi voidaan määräyksiä antaa myrskyn kaataman tai muulla tavalla vahingoittuneen metsän kor-

juusta, sellaisista hakkuualan raivauksen yhteydessä suoritettavista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on estää lisääntymispesäkkeiden syntyminen, ja puutavaran poiskuljetuksesta tai varastoinnista metsään tai metsän läheisyyteen. Voimassa olevat Ruotsin metsähallinnon antamat määräykset koskevat havupuutavaran hakkuutahteiden osalta suoritettavia toimenpiteitä, puutavaran ajoa kaukokuljetusreitien varteen sekä hakkuualan raivauksen suorittamisen ajankohtaa.

Saksan Liittotasavallassa, Belgiassa, Alankomaissa, Sveitsissä, Itävallassa ja Puolassa on talvikautena hakattua havupuutavaraa kielletty varastoimasta kesäaikana metsässä tai metsän läheisyydessä, jollei puutavaraa ole kuorittu tai käsitelty tarkoitukseen hyväksytyllä torjunta-aineella ja siten tehty hyönteisten lisääntymiselle sopimattomaksi tai jollei puutavaraa varastoida veteen. Kesäaikana hakattu puutavara on kuljetettava pois metsästä neljän viikon kuluessa taikka kuorittava tai käsiteltävä torjunta-aineella kahden viikon kuluessa hakkuusta. Kaarnakuoriaisten valtaamat elävät puut on kaadettava viipymättä ja lisäksi kuorittava tai käsiteltävä torjunta-aineella.

2.1.2. Käytäntö

Suomessa hyönteis- ja sienituhojen torjunta on metsätaloudessa vapaaehtoista. Metsähallitus on antanut hallinnassaan olevien maiden osalta asiasta ohjeita. Suurimmat metsäyhtiöt noudattavat joko omia ohjeitaan tai Metsätehon suosituksia omien metsiensä hoidossa ja hakkuissa. Yksityismetsien osalta on ohjausta tässä suhteessa ollut lähinnä siten, että puukaupan osapuolet ovat yhteisesti sopineet hyönteistuhojen torjuntaa ja kuorellisen puutavaran varastointia koskevista kysymyksistä puukauppaa koskeneiden sopimusratkaisujen yhteydessä. Pystykaupoissa käytettävien metsänhakkuusopimusten yleisiin sopimusehtoihin on sisällytetty ohjeita, joiden mukaan sopimuksen perusteella hakattu tuore havupuutavara on ohjeessa mainittuihin määräaikoihin mennessä kuljetettava pois hakkuupaikalta tai kuorittava tahi varastoitava ja suoritettava muita toimenpiteitä siten, ettei puutavarasta pääse merkittävästi leviämään metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä. Kun näillä ohjeilla ei ole sitovaa vaikutusta, ei metsätuhojen torjunnan

jättämistä vain niiden varaan voida pitää riittävänä.

Voimassa oleva kasvinuojelulaki on säädetty koskemaan lähinnä maataloutta ja puutarhanhoitoa eikä niinkään metsätaloutta. Kasvinuojelulain ja sen mukaisten torjuntatoimenpiteiden päämääränä on huomattavaa vahinkoa aiheuttavien kasvintuhoojien hävittäminen. Metsätuhojen torjunnassa on lähtökohtana, että metsässä esiintyy aina jonkin verran tuhoja ja tuhonaiheuttajia, mutta laajojen ja suuria taloudellisia menetyksiä aiheuttavien metsätuhojen syntyminen ja leviäminen olisi estettävä.

Metsätuhojen torjunnan tehostaminen varsinkin hyönteis- ja sienituhojen torjunnan osalta liittyy siinä määrin metsätalouden normaali-toimintoihin ja metsäviranomaisten tehtäviin, että sen järjestämistä laajemmin kasvinuojelulain pohjalta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Metsätuhojen torjumiseksi tarvittavia lainsäädännöllisiä ja muita toimenpiteitä on selvittänyt metsätuhoitoimikunta, jonka mietintö jätettiin maa- ja metsätalousministeriölle 31 päivänä joulukuuta 1979 (komiteamietintö 1979:64). Mietintöön liittyi ehdotus hallituksen esitykseksi erilliseksi laiksi metsätuhojen torjunnasta. Ehdotuksen soveltamisala ja säädökset olivat oleellisesti nyt esitettävän lakiehdotuksen kaltaiset.

Metsätuhoitoimikunnan mietinnöstä hankituissa lausunnoissa suurin osa lausunnonantajista piti ehdotettua lakia tarpeellisenä, joskin sen soveltamisalasta ja tarvittavista toimenpiteistä sekä tuhojen torjunnasta aiheutuvien kustannusten kohdentamisesta ilmeni lausunnoissa eriäviä kantoja. Osa lausunnonantajista piti lakia tarpeettomana ja esitti metsätuhojen torjunnan jättämistä puukaupan osapuolten sopimusten ja metsänomistajien vapaaehtoisen metsänsuojelutoiminnan varaan.

Kasvinuojelulainsäädännössä 1980-luvun alulla tapahtuneiden uudistusten johdosta, metsätuhoitoimikunnan ehdottamista lainsäädäntötoimista luovuttiin toistaiseksi. Metsätuhojen torjuntaa päätettiin edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien keinoin. Metsäntutkimuslaitoksen tehtäväksi annettiin seurata metsätuhojen esiintymistä ja suorittaa määräajoin sel-

vityksiä mäntypuutavaran kesäaikaisesta varastoinnista. Metsätuhojen laadullinen ja määrällinen selvittäminen otettiin mukaan vuonna 1985 aloitettuun valtakunnan metsien 8. inventointiin.

Maa- ja metsätalousministeriön apuna toimiva metsätalouden neuvottelukunta käsitteli vuosina 1985 ja 1986 metsätuhotilannetta, muttei kuitenkaan vielä tuolloin päätynyt esittämään lainsäädännöllisiin toimiin ryhtymistä. Tarkasteltuaan asiaa uudelleen vuoden 1988 lopulla neuvottelukunta katsoi saamiensa asiantuntijaselvitysten perusteella tarpeelliseksi, että metsätuhoesäädösten valmistelu metsätuhoitoimikunnan tekemän ehdotuksen pohjalta käynnistettäisiin. Metsätalouden neuvottelukunta on sittemmin osallistunut esityksen valmisteluun, ja neuvottelukunnassa edustettuna olevien tahojen huomautukset on pyritty ottamaan huomioon esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksen toteuttaminen merkitsee uusia tehtäviä metsäviranomaisille lakiehdotuksen säännösten noudattamisen valvonnassa ja laiminlyönneistä aiheutuvien viranomaistoimenpiteiden hoitamisessa.

Nykyisin on merkittävin metsälainsäädännön noudattamisen valvontatehtävä yksityismetsälain (412/67, muut. 817/87) valvonta, joka kuuluu metsälautakunnille. Metsälautakunnat toimivat piiritason viranomaistehtävissä myös metsänparannuslain (140/87) täytäntöönpanossa sekä huolehtivat useista niille annetuista tarkastustehtävistä. Kun lakiehdotuksen noudattamisen valvonta yksityismaiden osalta on tarkoituksenmukaisesti hoidettavissa näihin tehtäviin liittyvänä, on lakiehdotuksessa lähdetty siitä, että valvontatehtävä myös tältä osin kuuluisi metsälautakunnille. Keskusmetsälautakunnat ohjaisivat ja valvoisivat voimassa olevien säännösten nojalla myös metsälautakuntien tätä toimintaa. Valtion maiden osalta on lähtökohtana, että alueiden hallinnasta huolehtivien viranomaisten on huolehdittava lakiehdotuksen säännösten noudattamisesta.

Valvonnan hoitaminen edellyttää sekä metsälautakuntien että keskusmetsälautakuntien toimihenkilöiden kouluttamista lain valvontaan liittyvissä asioissa, mutta ei sen sijaan

uuden henkilökunnan palkkaamista. Valtion maiden osalta lakiehdotuksen toteuttaminen ei edellytä lisähenkilökunnan palkkaamista.

Metsälautakunnille koituisi myös jonkin verran tehtäviä laiminlyötyjen toimenpiteiden teettämisestä. Laiminlyönneistä koituvien vahingonkorvaus- ja rangaistusseuraamusten sekä teettämisestä aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi ei tällaiseen tilanteeseen lain täytäntöönpanossa kuitenkaan siinä määrin ajauduttaisi, että sillä olisi henkilöstövaikutuksia.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Metsätuhojen taloudellisesta merkityksestä ei ole laadittu yksityiskohtaista selvitystä. Kuitenkin voidaan metsätuhojen johdosta aiheutuvat menetykset arvioida suuruusluokaltaan noin miljardiksi markaksi vuodessa. Koska useat tuhonaiheuttajat ovat useimmissa tapauksissa joko samanaikaisesti tai toistensa seurauksena vaikuttamassa metsässä ilmenevien vahinkojen syntyyn, ovat eri tuhonaiheuttajien osuudet vaikeasti eroteltavissa. Metsätuhojen merkitystä arvioitaessa on myös huomattava, että tuhojen määrä vaihtelee vuosittain ja alueittain lähinnä ilmastollisista seikoista johtuen.

Lakiehdotus koskisi vain elollisten tekijöiden lähinnä hyönteisten ja sienien joko välittömästi tai välillisesti aiheuttamia tuhoja. Näiden aiheuttamilla vahingoilla on käytännössä merkitystä vain havupuiden osalta. Tässä suhteessa merkittävimpiä metsätuhoja aiheuttavat maanousemasieni eli juurikäpä sekä hyönteisistä ytimennävertäjä ja kirjanpainaaja.

Lakiehdotuksen mukaiset toimenpiteet hyönteistuhojen torjumiseksi aiheuttavat lisäkustannuksia puutavaran korjuussa ja varastoinnissa. Koska laissa asetetut velvoitteet eivät ulottuisi tapauksiin, joissa laissa edellytetyt toimenpiteet aiheuttaisivat kohtuutonta haittaa tai kohtuuttoman suuria kustannuksia, rajoittaa tämä osittain syntyvien lisäkustannusten määrää. Käytännössä lisäkustannukset aiheuttaisivat lähinnä siitä, että puutavaraa todennäköisesti jouduttaisiin jossain määrin kuorimaan metsässä tai välivarastolla. Useimmiten ovat lain edellytykset täytettävissä varsin vähäisin hakkuita, kuljetuksia ja varastointia koskevin järjestelyin.

Laajan metsätuhojen torjumiseksi määrätyistä toimenpiteistä aiheutuneet lisäkustannukset korvattaisiin valtion varoista ja toimenpiteistä aiheutuneiden vahinkojen johdosta voitaisiin maanomistajille myöntää avustusta. Kun näiden korvausten ja avustusten maksaminen tulee kysymykseen vain laajoissa metsätuhoissa, joiden esiintyminen on sattumanvaraista, ja kun sanottujen kustannusten määrä saattaa merkittävästi vaihdella tuhon laadusta riippuen, ei tarkoitukseen tarvittavien varojen määrää voida yksityiskohtaisesti arvioida.

Valtiolle aiheutuisi menoja myös silloin, kun metsälautakunta joutuisi teettämään toimenpiteitä laiminlyöjän kustannuksella, jolloin kustannukset maksettaisiin etukäteen valtion varoista mutta perittäisiin sittemmin takaisin valtiolle.

Lain taloudellisten vaikutusten osalta on lisäksi todettava, että maanomistajille koituu taloudellista hyötyä puuston kasvu- ja laatu-tappioiden pienentymisenä ja puutavaran omistajalle puutavaran laatua alentavien hyönteis- ja sienivahinkojen vähenemisenä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tämä esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle metsähallintoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi, johon sisältyvällä lailla metsäkeskuksesta ja metsälautakunnista säädettäisiin, että metsälautakunnan huolehtiessa metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain täytäntöönpanotehtävistä niiden on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/66) säädetään.

Tässä vaiheessa ei ole vireillä muita lainuudistuksia, jotka olisi otettava huomioon hallituksen esitykseen vaikuttavina. Koska kyseessä olisi metsätuhoja koskeva erityislaki ja kun kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämiseksi luotu järjestelmä on osoittautunut nykyisessä muodossaan myös metsätalouden osalta riittäväksi, ei ehdotetun lain antaminen edellyttäisi muutoksia kasvinsuojelulakiin tai sen nojalla annettuihin asetuksiin. Kansainvälisellä tasolla on olemassa ainoastaan edellä mainittu kasvinsuojelusopimus, joka ei sellaisenaan vaikuta ehdotettujen säädösten sisältöön. Lakiehdotus on osaltaan selkiinnyttä-

mässä ja täydentämässä niitä järjestelyjä, joi-

hin kansainvälinen kasvinsuojelusopimus myös metsätalouden osalta velvoittaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lain perustelut

1 §. *Lain soveltamisala.* Metsätuhoilla tarkoitetaan yleensä erilaisten tekijöiden aiheuttamia sellaisia vahinkoja, jotka alentavat metsätalouden tuottoa. Tuhot jaetaan tavallisesti elottomien tekijöitten aiheuttamiin tuhoihin ja elollisten tekijöitten aiheuttamiin tuhoihin. Elottomien tekijöitten aiheuttamia tuhoja ovat esimerkiksi metsäpalot, myrskytuhot, lumituhot ja ilmansaasteiden aiheuttamat tuhot. Elollisten tekijöiden aiheuttamia tuhoja ovat lähinnä sienien ja erilaisten pieneliöiden aiheuttamat taudit sekä eläinten aiheuttamat tuhot.

Metsätuhojen torjunnan kannalta tuhot ovat varsin erilaisia. Elottomien tekijöiden aiheuttamat tuhot saattavat syntyä joko ihmistoiminnan seurauksena, kuten metsäpalot ja ilman epäpuhtauksista johtuvat tuhot, tai luonnonvoimien vaikutuksesta, kuten myrsky-, pakkas- ja lumituhot. Metsäpalojen leviämisen estämistä tarkoittavat säännökset on jo sijoitettu palo- ja pelastustointia koskevaan lainsäädäntöön. Ilman epäpuhtauksien vaikutusten torjunta edellyttää ilmansuojelun yleistä tehostamista sekä haitallisten päästöjen vähentämistä niiden alkulähteillä. Edellä mainituista seikoista johtuen ei lakiehdotusta ole ulotettu koskemaan elottomien tekijöiden välittömästi aiheuttamien metsätuhojen torjuntaa.

Merkittävimmät elollisista tekijöistä johtuvat metsätuhot aiheutuvat hyönteisistä ja sienistä. Lakiehdotus onkin rajattu koskemaan nimenomaan näiden tekijöiden aiheuttamien tuhojen vastustamista metsätalouden sisäisin toimenpitein. Lisäksi lakiehdotusta voitaisiin soveltaa myös bakteerien, virusten ja muiden eliöiden aiheuttamien metsätuhojen torjuntaan silloin, kun kysymyksessä on laaja metsätuho. Laki koskisi mainittuja tuhoja paitsi välittöminä niin myös silloin kun ne esiintyvät välillisinä, elottomien tekijöiden aiheuttamien tuhojen seuraustuhoina.

Metsissä kasvavissa puissa on aina ollut jossain määrin hyönteisiä ja sienitauteja, jotka ovat aiheuttaneet puun tuoton vähentymistä. Sellaista metsää, joka olisi tässä suhteessa täysin terve, voidaan tuskin pitää käytännössä mahdollisena. Näin ollen ei silloin, kun hyönteistuhot ja sienituhot on vähän, ole tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin tuhon aiheuttajien vastustamiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan lain soveltamisalaa siten rajattavaksi, että vain merkittävää puun tuoton vähentymistä tai laadun heikkenemistä aiheuttava sienitauti tai hyönteisvahinko on sellainen metsätuho, jonka torjuntaan sovellettaisiin lakiehdotuksen säännöksiä.

Lakiehdotus koskisi vain kasvaviin puihin kohdistuvien metsätuhojen vastustamista. Eräät sienet ja hyönteiset aiheuttavat kuitenkin vahinkoa kaadettuun puutavaraan. Koska kaadetun puutavaran suojeleminen sieni- ja hyönteisvahingoilta on katsottava puutavaran omistajan asiaksi, ei lakiehdotusta ole ulotettu koskemaan tällaisia tapauksia.

2 §. *Puutavaran poistaminen hakkuupaikalta ja välivarastosta.* Kaarnakuoriaisten aiheuttamat metsätuhot ovat hyönteistuhosta taloudellisesti merkittävimmät. Kaarnakuoriaiset ovat pieniä kovakuoriaisia, jotka lisääntyvät tuoreen puun kuoren alalla. Puuhun tunkeutuminen tapahtuu keväällä varsin lyhyen ajan kuluessa. Ytimennävertäjät iskeytyvät mäntyihin Etelä-Suomessa huhti-toukokuun vaihteessa ja kirjanpainaajat kuusiin touko-kesäkuun vaihteessa. Pohjois-Suomessa edellä mainitut ajat ovat 2—4 viikkoa myöhemmät. Kehitys munasta aikuiseksi kestää lajista riippuen kuu-kauden tai kaksi. Ytimennävertäjien poistuminen puusta tapahtuu Etelä-Suomessa kesäkuun lopulta lähtien ja kirjanpainaajat poistuvat heinäkuun lopulta lähtien. Pohjois-Suomessa aikamäärät ovat 2—4 viikkoa myöhemmät. Aikuiset talvehtivat yleensä maassa.

Kaarnakuoriaiset iskeytyvät lisääntymään yleensä elinvoimaltaan heikentyneisiin puihin.

Mikäli kaarnakuoriaisia on paljon, ne voivat tunkeutua myös elinvoimaisiin puihin. Erityisen sopivia kaarnakuoriaisten lisääntymispaikkoja ovat näin ollen tuore kuorellinen puutavara, hakkuutähteet sekä myrskyn ja lumen vahingoittamat puut. Sen sijaan kuivaan tai kuoretetomaan puutavaraan kaarnakuoriaiset eivät iskeydy.

Kasvaviin puihin iskeytyessään kaarnakuoriaiset aiheuttavat kasvutappioita heikentämällä puiden elinvoimaa tai tappamalla puita. Erityisen merkittävä tässä suhteessa on ytimennävertäjä, joka ennen talvehtimistaan nakertaa ravinnokseen männyn vuosikasvaimen ydintä.

Metsätuhojen torjunnan kannalta on tärkeää, että kaarnakuoriaiskannat pidetään mahdollisimman pieninä, jolloin ne eivät pääse vahingoittamaan ainakaan elinvoimaisia kasvia puita. Tämän vuoksi tulisi sellainen puutavara, johon kaarnakuoriaiset ovat iskeyntyneet, saada metsästä pois, ennen kuin uudet aikuiset poistuvat puusta. Tässä tarkoituksessa on pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtiin otettu säännökset siitä, mihin mennessä ennen kaarnakuoriaisten iskeytymisajankohtaa kaadettu puutavara on kuljetettava pois hakkuupaikalta tai välivarastosta. Puutavaraksi katsottaisiin tässä yhteydessä vain ainespuun mittavaatimukset täyttävä puutavara eikä esimerkiksi oksia ja latvuksia, jotka ovat hakkuutähdettä.

Hakkuupaikalla tarkoitetaan aluetta, jossa puu on kaadettu. Pykälän säännökset koskisivat näin ollen kaikkia hakkuupaikkoja eikä yksinomaan metsätaloudellisessa tarkoituksessa suoritettujen hakkuiden alueita. Esimerkiksi rakennuspaikalla taikka sähkö- tai tielinjalla kaadetut puut olisi kuljetettava sieltä pykälän 1 momentin 1—2 kohdissa mainittuihin määräaikoihin mennessä pois tai sen sijaan suoritettava 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden. Välivarastolla tarkoitetaan puutavarasta yleensä metsäkuljetuksen jälkeen muodostettavaa varastoa, joka sijaitsee tavallisesti kaukokuljetusreitillä varressa hakkuupaikan läheisyydessä.

Metsätuhojen leviämisen estämisen kannalta ei voida pitää riittävänä sitä, että kuorellinen havupuutavara kuljetetaan pois vain hakkuupaikalta ja varastoidaan hyönteistuhojen leviämiseksi otollisena aikana välivarastoon metsään tai metsän läheisyyteen. Tästä välivarastosta voivat hyönteistuhot levitä ympäröivään metsään ja tuhojen torjunnassa ei näin ollen saavuteta toivottua tulosta. Puutavaran kerääminen hakkuupaikoilta välivarastoihin merkit-

see kuitenkin hyönteisten leviämispesäkkeiden lukumäärän vähenemistä ja vastaavasti hyönteistuhovaaran pienenemistä. Kun kaarnakuoriaiset lisäksi iskeytyvät varastojen osalta lähinnä vain pintakerroksessa olevaan puutavaraan, merkitsee välivarastointi, varsinkin jos varastot ovat suuria, jo sinänsä kaarnakuoriaisten lisääntymisedellytysten heikentymistä. Käytännössä ovat välivarastot kuitenkin usein varsin pieniä ja niistä leviää metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä ympäröivään metsään.

Käytännössä ei ole mahdollista, että puutavara voitaisiin edellä sanotun mukaisesti kuljettaa pois jokaiselta hakkuupaikalta tai välivarastoista. Metsään tai sen lähellä sijaitsevaan välivarastoon jäävä puutavara voidaan kuitenkin käsitellä sillä tavoin, etteivät kaarnakuoriaiset siinä sanottavammin kykene lisääntymään. Näistä käsiteltävistä voidaan esimerkkeinä mainita puutavaran aisaaminen, kuoriminen, peittäminen ja käsittely torjunta-aineilla. Välivaraston perustamisvaiheessa voidaan ottaa metsänsuojelunäkökohdat huomioon esimerkiksi siten, että varasto perustetaan toista puulajia olevaan metsään tai muutoin riittävän kauaksi samaa puulajia olevasta metsästä. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaankin säädettäväksi, että puutavaran poiskuljettamisen sijasta se voidaan edellä mainituin toimenpitein tehdä siten vaarattomaksi, ettei siitä merkittävästi pääse leviämään metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä.

Joissakin tapauksissa on mahdollista, että edellä sanottujen toimenpiteiden suorittaminen aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia tai muutoin kohtuutonta haittaa. Tämän vuoksi säädettäisiin pykälän 2 momentissa vielä, että velvollisuutta kuljettamiseen tai toimenpiteisiin ei ole, mikäli siitä ennalta arvaamattomat olosuhteet huomioon ottaen aiheutuu kohtuutonta haittaa puutavaran kuljetuksen ja korjuun järjestämiselle tai kohtuuttoman suurien kustannuksien.

3 §. *Puutavaran varastointi.* Kaarnakuoriaisten leviämisen kannalta ovat nykyisin ehkä tärkeimpiä yksittäisiä pesäkkeitä kuorellisen havupuun tehdasvarastot. Kaarnakuoriaistuhot tällaisten varastojen läheisyydessä saattavat ulottua kilometrien päähän. Tehdasvarastojen ohella tällaisia pysyviä varastoja on muun muassa uiton toimintapaikoilla, rautateiden lastauspaikoilla ja jossain määrin myös maantiekuljetusten varastoissa.

Uiton yhteydessä saattaa puutavara joutua seisomaan varsin pitkänkin ajan samassa paikassa. Mikäli puutavara on vedessä, on metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten leviäminen siitä huomattavasti vähäisempää, kuin jos puutavara käsittelemättömänä olisi maalla. Puutavaran varastoinnista vedessä on näin ollen pidettävä yleensä riittävänä metsänsuojelutoimenpiteenä. Mikäli havupuutavara kuitenkin esimerkiksi pudotuspaikoilla joutuu seisomaan pitkän aikaa, saattaa se muodostua metsälle vaaralliseksi.

Pysyville varastointipaikoilla ei yleensä ole suoritettu mitään erityisiä toimenpiteitä kaarnakuoriaisten leviämisen ehkäisemiseksi. Metsätuhojen torjunnan kannalta on kuitenkin tarpeen, että metsänsuojelunäkökohdat otettaisiin pysyvässä varastoinnissakin entistä enemmän huomioon. Tämän vuoksi ehdotetaan 3 pykälään otettavaksi säännös, jonka mukaan havupuutavaran varastointi on pysyvällä varastointipaikalla mahdollisuuksien mukaan järjestettävä siten, että metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä ei merkittävästi leviä toisen metsään. Säännöksen ensisijaisena tarkoituksena on naapurimaanomistajien etujen turvaaminen.

Kun pysyvien varastojen on sijaittava asianomaisen tehtaan tai kuljetustavan vaihtamista palvelevien kiinteiden laitteiden välittömässä läheisyydessä, ei vaihtoehtoisia ratkaisumahdollisuuksia pysyvien varastojen järjestämiselle useinkaan ole. Toiminta varastolla saattaa myös tehdä hyönteisten leviämistä estävien toimenpiteiden suorittamisen hankalaksi ja kohutuuttoman kalliiksi. Tästä johtuen 3 §:n säännöksessä ehdotetaan otettavaksi huomioon, ettei varastointia ole aina mahdollista järjestää niin, että hyönteisten leviäminen varastoidusta puutavarasta tulisi estetyksi. Maa- ja metsätalousministeriö voisi 15 §:ään sisältyvän valtuutuksen nojalla antaa tarkempia määräyksiä tällaisista tilanteista. Säännöksen rikkomispaukset on lakiehdotuksessa jätetty 12 §:n mukaisten rangaistusmääräysten ulkopuolelle. Sen sijaan ehdotetaan 13 §:n 1 momentissa säädettäväksi, että puutavaran omistaja olisi aina velvollinen korvaamaan ne merkittävät vahingot, jotka pysyvästä varastosta leviävät hyönteiset aiheuttavat toisen metsälle. Korvausvelvollisuutta ei näin ollen voitaisi poistaa vain sillä, että varaston omistaja tekee suojaustoimenpiteet, jos metsätuhoja näistä toimenpiteistä huolimatta aiheutuu.

4 §. *Hyönteis- ja sienituhojen ennalta ehkäiseminen.* Lakiehdotuksen 2 ja 3 §:ssä ovat säännökset toimenpiteistä sellaisissa tapauksissa, jolloin kysymyksessä on ainespuun mittaavaatimukset täyttävä puutavara. Metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä saattaa kuitenkin olla ainespuun mittaavaatimukset täyttämättömässäkin havupuutavarassa, joka muodostuu oksista, latvuksista ja muusta vastaavasta hakkuutähteestä.

Toimenpiteet hakkuutähteistä johtuvien hyönteistuhojen torjunnassa saattavat tilanteista riippuen kuitenkin vaihdella huomattavasti. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista ottaa lakiin säännöksiä hakkuutähteistä mahdollisesti aiheutuvien tuhojen torjumiseksi tarvittavista toimenpiteistä, vaan antaa maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi tarpeellisten määräysten antaminen, jolloin ne voidaan laatia joustavasti tilanteen vaatimusten mukaisiksi.

Metsätuhoja aiheuttavista sienistä on merkittävin juurikäp. Sieni aiheuttaa kuudessa lahovikaisuutta sekä männyssä juurien lahoamista, tyven tervastumista ja jopa puiden kuolemista. Sientä esiintyy laikuittain Etelä- ja Keski-Suomessa, ja se leviää pääasiassa kesällä itiöiden avulla. Juurikäävän aiheuttama tauti on kroonillisuutensa vuoksi kenties taloudellisesti merkityksellisin elollisten tekijöitten aiheuttama metsätuho maassamme, ja on todennäköistä, että se lisääntyy edelleen. Juurikäävän torjunta on kuitenkin erittäin vaikeaa. Juurikäävän leviämisen ehkäisemisessä ehkä tärkein keino olisi hakkuiden rajoittaminen kesäkuun ja lokakuun välisenä aikana. Sekametsien perustamisella ja puulajien vaihtamisella metsän uudistamisen yhteydessä saattaa myös olla merkitystä. Viime aikoina on löydetty eräs toinen sienilaji, joka hakkualueen kannoissa tuhoaa juurikäävän ja jota näin ollen voitaisiin käyttää maannouseman torjunnassa. Tämän sienien käyttämiselle on saatu torjunta-ainelainsäädännön mukainen hyväksyminen vain kuusen osalta.

Toimenpiteet juurikäävän torjumiseksi ovat vielä siinä määrin kehityksen alaisia, että yksityiskohtaisten säännösten ottaminen asiasta lakiin ei ole tarkoituksenmukaista. Jotta tarvittava toimintavalmius olisi olemassa, ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa havupuiden osalta määräyksiä taimikonhoitotöiden ja hakkui-

den yhteydessä tehtävistä toimenpiteistä sienien aiheuttamien metsätuhojen ehkäisemiseksi.

5 §. *Vahingoittuneiden puiden poistaminen metsästä.* Kaarnakuoriaisten leviämisen kannalta ovat erittäin merkittäviä lumen, myrskyn tai muun tuhonaiheuttajan vahingoittamat havupuut, joiden ei sellaisenaan voida katsoa olevan puutavaraa ja joihin ei näin ollen sovellettaisi 2 ja 3 §:n säännöksiä. Näihin puihin iskeytyy helposti runsaasti kaarnakuoriaisia ja tuhot saattavat alkuun päästyään levitä varsin laajalle. Esimerkiksi Ruotsin ja Norjan suuret hyönteistuhot 1970-luvulla saivat alkunsa myrskytuhopuista. Tämän vuoksi on tärkeätä, että vahingoittuneet puut korjataan metsästä hyvissä ajoin pois tai ne muutoin tehdään vaarattomiksi. Tästä syystä ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että maanomistaja on velvollinen huolehtimaan vahingoittuneiden puiden korjaamisesta tai niiden vaarattomaksi tekemisestä silloin, kun niitä on merkittävästi hänen metsässään. Velvollisuutta toimenpiteiden suorittamiseen ei pykälän 2 momentin mukaan kuitenkaan olisi, milloin sen kustannukset muodostuisivat kohtuuttoman suuriksi.

6 §. *Laajat hyönteis- ja sienituhot.* Pykälään on otettu säännökset niistä toimenpiteistä, joita olisi toteutettava laajojen katastrofinluontoisten metsätuhojen torjumiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi. Tällaisia tuhoja ei Suomessa voida katsoa viime vuosina olleen, mutta esimerkiksi Ruotsin ja Norjan hyönteistuhot vuosilta 1971—78 olivat sellaisia, joihin tämän pykälän säännöstä olisi tullut voida soveltaa. Meillä säännös olisi saattanut tulla sovellettavaksi männynversosyöpäepidemian ollessa laajimmillaan vuonna 1982 sekä Kontiolahdella vuonna 1984 sattuneen varsin rajun mäntymitarituhon torjunnassa.

Pykälässä on lähdetty siitä, että katastrofitilanteessa maa- ja metsätalousministeriöllä olisi mahdollisuus antaa kaikki ne tarvittavat määräykset, joiden avulla tuhon leviäminen voidaan ehkäistä. Katastrofitapauksissa on kysymys jo siinä määrin huomattavasta tuhosta, että sillä on erittäin laajoja taloudellisia vaikutuksia ja sen torjumista on pidettävä yleisen edun vaatimana.

Metsälautakunnan tulisi laajan metsätuhoon vaaran ilmetessä tehdä maa- ja metsätalousministeriölle esitys tarpeellisista toimenpiteistä sekä arvio vaara-alueesta ja kustannuksista. Ministeriö antaisi tarvittavat määräykset

maanomistajalle, joka olisi velvollinen toteuttamaan ne. Ennen määräyksen antamista olisi maanomistajaa kuitenkin kuultava.

7 §. *Korvaukset ja avustukset.* Edellä 6 §:ssä tarkoitettujen maa- ja metsätalousministeriön määräysten noudattaminen voi aiheuttaa maanomistajalle sellaisia kustannuksia, joita tavanomaisen puutavaran myynnin yhteydessä ei syntyisi. Lisäksi saattaa ministeriö antaa määräyksiä sellaisista toimenpiteistä, jotka eivät lainkaan merkitse puiden kaatamista. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita hyönteisiä kemiallisilla aineilla ns. feromoneilla houkuttelevien pyydysten käyttö. Ilman epäpuhtauksien välillisesti aiheuttamien, usein hyönteis- ja sienituhoina ilmenevien seuraustuhojen estämiseksi voitaisiin tuhotilanteesta riippuen määrätä suoritettavaksi puiden elinvoimaa ja maaperän kasvukuntoa elvyttäviä toimenpiteitä. Kun edellä mainituista toimenpiteistä koituu nimenomaan yleistä hyötyä, tulisi näistä aiheutuvat lisäkustannukset maanomistajalle korvata. Tästä seikasta on otettu säännös pykälän 1 momenttiin.

Laajan metsätuhoon torjumiseksi määrättyistä toimenpiteistä aiheutuu maanomistajalle yleensä muutakin vahinkoa kuin lisäkustannuksia. Hän voi joutua myymään puustoa epäedullisena aikana tai sen ollessa vielä keskenkasvuista. Toimenpide voi myös kohdistua vakiintuneeseen taimikkoon, josta ei saada lainkaan myyntituloa, mutta jonka perustamiskustannukset menetetään. Yksittäistapauksissa saatavat tällaiset vahingot olla taloudellisesti varsin suuret.

Eräiltä osin tällaisia vahinkoja varten on mahdollista ottaa metsävuakuutus. Metsävuakuuksia on kuitenkin otettu vain osalle maamme metsistä, joten huomattava osa maanomistajista joutuu kantamaan vahinkonsa itse. Jotta määrättyistä torjuntatoimenpiteistä syntyneet vahingot eivät kohtuuttomasti rasittaisi maanomistajia, ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että maanomistajille voitaisiin edellä tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseksi myöntää avustusta. Säännöksen tarkoituksena on ainoastaan turvata vahinkojen vuoksi kohtuuttomasti kärsimään joutuvien maanomistajien asema. Sen tarkoituksena ei ole luoda menettelyä, jonka mukaan valtion varoista yleensä korvattaisiin laajoista metsätuhoista aiheutuneet vahingot.

Asian luonteesta johtuen ehdotetaan pykälän 3 momentissa lisäksi säädettäväksi, ettei

pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kustannusten tai vahingon korvaaminen koskisi valtion omistamia metsiä.

8 §. *Valvonta.* Pykälään on otettu säännökset ehdotetun lain noudattamisen valvonnasta. Lakiehdotuksen täytäntöönpanon ylin johto ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle. Varsinainen lain noudattamisen valvonta kuuluisi yksityismaiden osalta metsälautakunnille. Kun metsälautakunnilla yksityismetsälain noudattamisen valvojina ja metsänparannuslain täytäntöönpanijoina on jatkuvat yhteydet toimialueittensa metsänomistajiin ja kun ne seuraavat metsätaloutta alueellaan muutoinkin, on valvontatehtävän antaminen niille yksityismaiden osalta selvästi tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Voimassa olevien säädösten nojalla keskusmetsälautakunnat ohjaisivat ja valvoisivat metsälautakuntien toimintaa myös tässä tehtävässä.

Valtion maiden osalta ei lakiehdotuksessa ole nimenomaista mainintaa lain noudattamisen valvonnasta. Lähtökohtana on, että ilman tällaista valvontaakin lakiehdotuksen säännöksiä noudatetaan myös valtion maiden osalta.

9 §. *Ukkasakko ja teettämishukka.* Pykälään on otettu säännökset niistä toimenpiteistä, jotka ovat käytettävissä silloin, kun ehdotettuun lakiin perustuvia määräyksiä on laiminlyöty. Pykälän 1 momentin mukaan metsälautakunta voisi velvoittaa asianomaisen suorittamaan tarpeelliset toimenpiteet tarvittaessa sakon uhalla tai sillä uhalla, että toimenpiteet teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Pykälän 2 momenttiin on otettu säännökset teettäen suoritettujen toimenpiteiden kustannusten maksamisesta ja takaisinperimisestä.

10 §. *Hakkuuta koskevia erityissäännöksiä.* Pykälään on otettu tarpeelliset viittaukset yksityismetsälakiin. Jos metsätuhojen torjumiseksi joudutaan hakkaamaan kehitettäväksi keuhkolistaa metsää, olisi kysymyksessä sellainen hakkuu, jonka yksityismetsälaki kieltää. Kun tällainen hakkuu taloudellisten lisämenetysten estämiseksi on välttämätön, tulisi se voida tehdä. Säännös tästä on otettu 1 momenttiin. Lisäksi on pykälän 1 momentissa selvyden vuoksi nimenomainen säännös siitä, että lakiehdotuksen mukaisesti suoritettua hakkuun jäljeltä metsä on asianmukaisella tavalla uudistettava.

Tapauksissa, joissa maanomistaja on metsänhakkuusopimuksella luovuttanut hakkuuoikeuden puustoon tai sen sopimuksessa määritelyyn osaan, saattaa syntyä epäselvyyttä siitä,

onko lakiehdotuksen 5 ja 6 §:n mukaisten toimenpiteiden suorittaminen tältä osin maanomistajan vai hakkuuoikeuden omistajan velvollisuutena. Koska omistusoikeus puihin siirtyy tällaisissa tapauksissa yleensä vasta puita kaadettaessa, on pykälän 2 momenttiin otettu säädös, jonka mukaan maanomistajalla olisi oikeus ja velvollisuus ryhtyä myös kyseisten puiden poistamiseen tai muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

11 §. *Muutoksenhaku.* Kun metsälautakunnat eivät ole luonteeltaan viranomaisia vaan itsenäisiä yhteisöjä, ei yleistä valitusmahdollisuutta niiden päätöksiin ole järjestetty. Metsälautakuntien tehtävät ehdotetun lain valvojina ovat kuitenkin sellaisia hallinnollisia tehtäviä, joista tulisi olla valitusmahdollisuus. Pykälän 1 momenttiin on otettu tätä muutoksenhakua koskeva säännös.

Koska metsälautakunnan 9 §:n 1 momentin nojalla tekemä päätös saattaa koskea toimenpidettä, jonka suorittaminen ei siedä viivytystä, ehdotetaan säädettäväksi, että metsälautakunta voisi tuolloin määrätä, että valituksenalaista päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Pykälän 2 momenttiin on otettu säännökset muutoksenhausta maa- ja metsätalousministeriön päätökseen. Momenttiin on otettu myös säännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi laajan metsätuhon torjumista koskevassa päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

12 §. *Rangaistussäännös.* Pykälään on otettu säännös lakiehdotuksen säännösten rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista. Rangaistus-seuraamus tulisi kysymykseen 2 §:ään ja 5 §:ään perustuvan velvollisuuden laiminlyömisestä sekä 4 §:n ja 6 §:n nojalla annetun määräyksen noudattamatta jättämisestä. Sen sijaan lakiehdotuksen 3 §:n tarkoittamissa tapauksissa seuraamuksena ei olisi lainkaan rangaistusta.

13 §. *Vahingonkorvausvelvollisuus.* Mikäli metsästä tai metsässä olevasta puutavarasta leviää kaarnakuoriaisia toisen omistuksessa olevaan metsään, ei maanomistaja tai puutavaran omistaja ole velvollinen maksamaan korvausta niistä vahingoista, jotka kaarnakuoriaiset toisen metsälle aiheuttavat siinäkin tapauksessa, että syy-yhteys on kiistaton. Kun

nykyisin ei ole myöskään minkäänlaisia säännöksiä siitä, miten pysyvä puutavaravarasto on järjestettävä, ei varaston pitäjä myöskään ole velvollinen millään tavoin estämään kaarna-kuoriaisten leviämistä. Niinpä yksittäistapauksissa on mahdollista, että kuorellisen havupuutavaran varastojen ympäristössä metsän kasvu on huomattavasti tavanomaista hitaampaa. Tästä aiheutuu naapurimaanomistajille varsin merkittäviä taloudellisia menetyksiä.

Lakiehdotuksessa onkin lähdetty siitä, että toisen metsään leviävät metsätuhot on maanomistajan tai puutavaran omistajan korvattava. Lakiehdotuksen 3 §:ssä tarkoitettuista pysyvistä puutavaravarastoista aiheutuneista merkittävistä vahingoista maanomistaja saisi korvauksen tuottamuksesta riippumatta. Korvaus maksettaisiin näin ollen myös niissä tapauksissa, joissa puutavaran omistaja on suorittanut pysyvällä varastointipaikalla toimenpiteitä metsätuhovaaran torjumiseksi. Sen sijaan lakiehdotuksen 2 ja 4—6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa metsästä tai puutavarasta levinneen hyönteis- tai sienituhon aiheuttaman vahingon korvaaminen edellyttäisi sitä, että metsänomistaja tai puutavaran omistaja on syyllistynyt laissa edellytettyjen toimenpiteiden laiminlyöntiin. Vaikka jälkimmäisessä tapauksessa korvausvelvollisuus syntyy vahingonkorvauslainkin mukaan, on asiasta otettu selvyuden vuoksi säännös pykälän 1 momenttiin.

Kun vahingonkorvaukseen muilta osin olisi tarkoituksenmukaista soveltaa vahingonkorvauslakia, on tästä otettu maininta pykälän 2 momenttiin.

Luonnonsuojelulain mukaisilla suojelualueilla on metsän hakkuu yleensä kielletty. Rauhoitusmääräykset estävät näin ollen esimerkiksi sellaisten puiden poistamisen alueelta, joista leviää metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä. Kun luonnonsuojelun tarkoituksperät edellyttävät suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina, ei metsätuhojen torjumiseksi yleensä voida suorittaa mitään toimenpiteitä sanotuilla alueilla. Kun metsätuhot toisaalta helposti leviävät rauhoittamattomiin lähimetsiin aiheuttaen maanomistajille vahinkoa, on tämä vahinko heille jollain tavoin korvattava. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 3 momentissa säädettäväksi, että sanottu korvausvelvollisuus olisi valtiolain.

14 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälän 1 momenttiin on otettu tavanomainen valtuutus säätää lain täytäntöönpanosta asetuksella. Pykä-

län 2 momentin perusteella annettava asetus puolestaan koskisi metsätuhojen torjunnan kannalta jossain määrin erilliseksi katsottavaa tehtävää, nimittäin metsätuhoja koskevaa seuranta. Kun tehtävä liittyy kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisön toteuttamiseen, on siitä tehtävän luonteen johdosta katsottu tarpeelliseksi säätää asetuksella ja ottaa lakiin annettavasta asetuksesta erityismaininta.

15 §. *Tarkemmat määräykset.* Puunkorjuun ja puutavaran varastoinnin menetelmien erilaisuus sekä vuotuiset vaihtelut korjuuolosuhteissa ja tuhonaiheuttajien esiintymisessä saattavat aiheuttaa, että lain soveltaminen muodostuu alueittain ja olosuhteista riippuen hyvin epäyhtenäiseksi. Tämän johdosta on pykälään otettu säännös niistä annettavan lain säännöksistä, joiden soveltamisesta maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkentavia määräyksiä. Tällaisia määräyksiä olisi tarpeen antaa 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista puutavaran poiskuljettamisen vaihtoehtona olevista toimenpiteistä ja 2 momentissa tarkoitetuista poikkeustapauksista sekä 3 §:n mukaisten pysyvien varastojen järjestämisestä. Tarkempia määräyksiä tarvitaan myös vahingoittuneiden puiden poistamista koskevan 5 §:n säännösten soveltamisesta sekä 9 §:n edellyttämien viranomaistoimenpiteiden järjestämisestä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotuksessa on eräitä säännöksiä, joita on tarkennettava asetuksella. Niinpä on asetukseen otettava säännökset menettelystä lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitetun määräyksen antamisesta ja 7 §:n mukaisen korvauksen ja avustuksen hakemisesta sekä 9 §:n 2 momentin nojalla takaisinperittävien kustannusten perusteista ja perimisen ehdoista.

Lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentin perusteella annettavassa asetuksessa on tarkoitus säätää, että metsäntutkimuslaitos huolehtisi metsäpuiden osalta kasvitautilien ja tuhoeläinten esiintymisen ja leviämisen seurannasta. Ne virastot ja laitokset, joilla on hallinnassaan metsäalueita, sekä keskusmetsälautakunnat ja metsälautakunnat olisivat velvollisia auttamaan metsäntutkimuslaitosta tehtävän suorittamisessa. Asetuksessa mainittaisiin ne tuhoeläimet ja taudinaiheuttajat, joiden osalta seuranta on järjestettävä. Seurannasta olisi vuosit-

tain annettava maa- ja metsätalousministeriölle selvitys.

Lakiehdotuksen 4 ja 15 §:ssä edellytetään annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä sellaisia määräyksiä, jotka olisi julkaistava säädöskokoelmassa.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991. Tällöin jäisi riittävästi aikaa valmistella sellaisia toimenpiteitä, joita lakiehdotuksen säännökset edellyttävät.

Koska ennen lain voimaantuloa tehdyissä puukaupoissa ja suoritetussa puunkorjuussa ei ole voitu riittävästi varautua lain 2 §:n mukaisiin velvoitteisiin, ehdotetaan 16 §:n 2 momentissa säädettäväksi, että 2 §:ää ei sovelleta sel-

laiseen puutavaraan, joka on kaadettu ennen lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa perustetut tehdasvarastot ja muut pysyvät varastot ovat saattaneet olla toiminnassa jo useita vuosia, eikä niiden järjestäminen lain 3 §:n vaatimusten mukaiseksi ilman kohtuuttomia kustannuksia useinkaan ole mahdollista. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että 3 §:ää ei sovelleta sellaiseen varastointipaikkaan, jonne varastointi on aloitettu ennen lain voimaantuloa eikä varastointi luonteeltaan tahi laajuudeltaan olennaisesti muutu. Näidenkin varastojen osalta sovellettaisiin kuitenkin lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin säännöstä vahinkojen korvaamisesta siltä osin, kuin vahinko on syntynyt lain voimaantulon jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjumisesta säädetään tässä laissa.

Hyönteis- ja sienituholla tarkoitetaan tässä laissa hyönteisten ja sienten metsässä kasvaville puille välittömästi tai välillisesti aiheuttamia sellaisia tauteja ja muita vahinkoja, joista aiheutuu merkittävää puun tuoton vähentymistä tai laadun heikkenemistä.

Maa- ja metsätalousministeriö saa antaa 4 ja 6 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä myös bakteerien, virusten ja muiden eliöiden aiheuttamien metsätuhojen ehkäisemiseksi.

2 §

Puutavaran poistaminen hakkuupaikalta ja välivarastosta

Puutavaran omistaja on velvollinen huolehtimaan, että

1) syyskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana kaadettu ainespuun mittavaatimukset täyttävä mäntypuutavara kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai välivarastosta Oulun ja Lapin lääneissä viimeistään 15 päivänä heinäkuuta ja muissa lääneissä viimeistään 1 päivänä heinäkuuta ja

2) syyskuun alun ja kesäkuun lopun välisenä aikana kaadettu ainespuun mittavaatimukset täyttävä kuusipuutavara kuljetetaan pois hakkuupaikalta tai välivarastosta Oulun ja Lapin lääneissä viimeistään 15 päivänä elokuuta ja muissa lääneissä viimeistään 1 päivänä elokuuta, tai että

3) puutavara poiskuljettamisen sijasta

a) kuoritaan viimeistään yhtä kuukautta ennen kuljettamiselle säädettyä määräaikaa taikka

b) sijoitetaan, peitetään tai sille suoritetaan muita toimenpiteitä siten, ettei puutavarasta ilmeisestikään merkittävästi pääse leviämään metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä.

Edellä 1 momentissa säädettyä velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos sen noudattaminen aiheuttaisi ennalta arvaamattomat olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta haittaa puutavaran korjuun ja kuljetuksen järjestämiselle tai kohtuuttoman suuria kustannuksia.

3 §

Puutavaran varastointi

Havupuutavaran varastointi tehtaalla, uiton toimintapaikassa tai muulla pysyvällä varastointipaikalla on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä siten, ettei metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä merkittävästi leviä varastoidusta puutavarasta toisen metsään.

4 §

Hyönteis- ja sienituhojen ennalta ehkäiseminen

Metsän hyönteistuhojen ehkäisemiseksi maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä sellaisen ainespuun mittavaatimukset täyttämättömän havupuun käsittelystä, jossa tuhoa aiheuttavat hyönteiset voivat merkittävästi lisääntyä.

Metsän sienituhojen ehkäisemiseksi maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä taimikonhoitotöiden ja hakkuiden yhteydessä suoritettavista toimenpiteistä.

5 §

Vahingoittuneiden puiden poistaminen metsästä

Jos metsässä on merkittävästi myrskyn, luimen, metsäpalon tai muun tuhonaiheuttajan vahingoittamia havupuita, maanomistaja on velvollinen huolehtimaan, että puut poistetaan metsästä viimeistään seuraavana kesänä ennen 2 §:ssä puutavaran pois kuljettamiselle säädetyn määräajan päättymistä tai suoritetaan metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten leviämisen estämiseksi muita tarpeellisia toimenpiteitä.

Jos 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet muodostuvat kustannuksiltaan tai muutoin kohtuuttomiksi, ei maanomistaja ole velvollinen toimenpiteitä suorittamaan.

6 §

Laajat hyönteis- ja sienituhot

Milloin metsässä esiintyy poikkeuksellisen

paljon hyönteis- tai sienituhoa tai vaara laajan hyönteis- tai sienituhon leviämiseen tai syntymiseen on olemassa, voi maa- ja metsätalousministeriö metsätuhon leviämisen tai syntymisen ehkäisemiseksi määrätä vaara-alueen maanomistajat poistamaan metsästä tarpeellisen määrän puita tai suorittamaan muita toimenpiteitä. Ministeriö voi samalla antaa määräyksiä puiden poistamisen ajankohdasta sekä poistettavien puiden käsittelystä.

Metsälautakunnan tulee tehdä 1 momentissa tarkoitetun vaaran ilmetessä maa- ja metsätalousministeriölle esitys tuhon leviämisen tai syntymisen ehkäisemiseksi tarpeellisista toimenpiteistä sekä arvio vaara-alueesta ja toimenpiteiden kustannuksista.

7 §

Korvaukset ja avustukset

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräyksen noudattamisesta maanomistajalle aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista, siltä osin kuin ne ylittävät säännöllisestä metsänhoidosta tai tavanomaisesta puutavaran korjuusta aiheutuvat kustannukset. Korvausta ei kuitenkaan makseta tai sen määrää alennetaan, mikäli maanomistaja on laiminlyönyt hänelle määrättyjen toimenpiteiden suorittamisen ja ne on jouduttu teettämään 9 §:n mukaisesti. Korvauksesta päättää maa- ja metsätalousministeriö.

Milloin 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräyksen noudattamisesta aiheutuu maanomistajalle vahinkoa, voi maa- ja metsätalousministeriö myöntää vahingon korvaamiseksi maanomistajalle avustusta. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että vahinkoa ei korvata vakuutuksesta ja että vahinko on maanomistajalle huomattava.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske valtiota maanomistajana.

8 §

Valvonta

Tämän lain täytäntöönpanon ylin johto ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

Metsälautakunnat valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista muiden kuin valtion omistamien metsien osalta.

9 §

Uhkasakko ja teettämishukka

Jos joku laiminlyö tähän lakiin tai sen nojalla annettuun säännökseen tai määräykseen perustuvan velvollisuutensa, metsälautakunta voi päätöksellään velvoittaa hänet suorittamaan tarvittavat toimenpiteet. Metsälautakunta voi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että toimenpiteet tehdään laiminlyöjän kustannuksella.

Teettämiskustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin säädetään.

10 §

Hakkuita koskevia erityissäännöksiä

Tämän lain nojalla annetun määräyksen mukainen hakkuu saadaan suorittaa sen estämättä, mitä yksityismetsälaissa (412/67) säädetään. Hakkuualueella on kuitenkin huolehdittava uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta.

Maanomistajalla on oikeus ja velvollisuus ryhtyä metsässään 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun puiden poistamiseen ja muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin myös luovuttamaansa hakkuu-oikeuteen kuuluvien puiden osalta.

11 §

Muutoksenhaku

Metsälautakunnan 9 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maa- ja metsätalousministeriöön noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Milloin metsälautakunnan määräämien toimenpiteiden suorittamista ei voida lykätä, voi metsälautakunta määrätä, että valituksenalaista päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Maa- ja metsätalousministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Maa- ja metsätalousministeriön 6 §:n 1 momentin nojalla tekemässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhaus-

ta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

12 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 2 tai 5 §:ssä säädetyn taikka 4 tai 6 §:n nojalla annettuun määräykseen perustuvan velvollisuuden, on tuomittava, jollei siitä muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain säännösten rikkomisesta* sakkoon.

13 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Jos puutavaran omistaja tai maanomistaja laiminlyö 2 tai 5 §:ssä säädetyn taikka 4 tai 6 §:n nojalla annettuun määräykseen perustuvan velvollisuuden ja tämän seurauksena syntyy merkittävästi vahinkoa toisen metsään, hän on velvollinen korvaamaan näin syntyneen vahingon. Jos 3 §:ssä tarkoitettusta havupuutavaran varastosta levinneet hyönteiset aiheuttavat merkittävästi vahinkoa toisen metsälle, on varastossa olevan puutavaran omistaja velvollinen korvaamaan vahingon.

Vahingon korvaamisesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/74) säädetään.

Milloin luonnonsuojelulain (71/23) mukaiselta suojelualueelta leviää hyönteis- tai sienituhoa toisen metsään, korvaa valtio tästä aiheutuneen vahingon.

14 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Metsätuhoja aiheuttavien kasvitautilien ja tuholaisten esiintymisen ja leviämisen selvittämisestä säädetään asetuksella.

15 §

Tarkemmat määräykset

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä 2, 3, 5 ja 9 §:n säännösten sekä 14 §:n 1 momentin nojalla annetun asetuksen säännösten soveltamisesta.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .
Lain 2 §:ää ei sovelleta puutavaraan, joka

on kaadettu ennen lain voimaantuloa, eikä
3 §:ää varastointipaikkaan, jonne varastointi
on aloitettu ennen lain voimaantuloa, jollei
varastointi luonteeltaan tai laajuudeltaan olen-
naisesti muutu lain tultua voimaan.

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maatalousministeri *Toivo T. Pohjala*